

Áldozatokból kísérelti nyulak

Csernobil és az USA

Az 1994-es évben az amerikai energiaügyi minisztérium Fehér-Oroszország (Belorusszia) egészségügyi minisztériumához fordult azzal a kéréssel, hogy közösen hajtsanak végre egy 30 évre szóló kutatási tervet, a *BelAm-Projectet*. E terv célja egy speciális vizsgálat volt, s ma is az: Azt akarják kikutatni, mennyi pajzsmirigyrák, ill. egyéb pajzsmirigy-megbetegedés fog fellépni – mégpedig a népesség azon fehér-orosz csoportjaiban, amelyek különböző mértékben ki voltak téve a Csernobilból kiszabadult radioaktív jód megterhelésének.

Mintegy 13 000 személyt választottak ki, akiket három évtizeden át rendszeresen meg akarnak vizsgálni. A közös munkát az USA 10 millió dollárral támogatja. A munka már több mint hat éve zajlik. A fehér-oroszországi résztvevők örülnek a műszerek és fogyóeszközök szállításának, a nyugati világba tett, ismételt utazásoknak, és azoknak a dollárban fizetett honoráriumoknak, amelyeket az orvosi adatok gyűjtéséért és átadásáért kapnak az amerikaiaktól. Az érem másik oldala viszont: A rákos esetek szaporodását elhallgatták.

Pedig a fehér-oroszok tulajdonképpen óvatosabbak is lehettek volna. Az Egyesült Államok és más nyugati ipari országok, valamint a szovjetek ugyanis már 1990/91-ben elvégeztek egy vizsgálatot, többek között a *Nemzetközi Atomenergiaügyi Hatóság* (IAEA) vezetésével. A *Nemzetközi Csernobil-projekt* eredményeként az IAEA az amerikai *Fred Mettler* professzor nyilatkozatát terjesztette, miszerint a lakosság körében nincsenek olyan egészségi zavarok, amelyek a sugárzásból fakadnak. *Mettler* volt az egészségi károsodásokban illetékes tudóscsoport vezetője. A fehér-orosz és ukrán patológusok a pajzsmirigyrák sokszoros emelkedését állapították meg a gyermekek körében, de az IAEA nem méltatta figyelmre őket.

Időközben bebizonyosodott, hogy az IAEA állításai hamisak voltak, sőt az is, hogy *Mettler* birtokában már 1990-ben számos, Csernobil-környéki operált gyermekektől származó szövettani készítmény volt, s ő meg is állapította a pajzsmirigyrákot, de csapatával együtt azt hazudta a világnak, hogy semmit sem találtak. Így aztán Fehér-Oroszország – amelynek a legnagyobb csernobili megterhelést kellett elkönyvelnie, s ahol azóta a legtöbb pajzsmirigyrák alakult ki – nem kapott segítséget az államok nemzetközi közösségétől egyre növekvő számú betegeinek gyógyításá-

hoz. Az emberek csupán tanulmányok tárgyai voltak, semmi többek!

A *BelAm-Project* a diagnosztikára, a pajzsmirigyrákos megbetegedések felfedezésére és járványügyi vonatkozásaira korlátozódik. Ha aztán felfedezik a rák meglétét, az már nem érdekli az USA-t, a betegek kezelése Fehér-Oroszország dolga. A fehér-orosz emberek csupán tengeri malacok egy óriási sugárlaboratóriumában, amelyben az USA kutatási eredményeket gyűjt magának.

Ennek riasztó oka van, amelyet a BBC nem régen így fogalmazott meg: „Az amerikai kormánzatnak sajátos indokai vannak arra, hogy résen legyen. Az USA energiaügyi minisztériuma az ötvenes években szándékosan szabadjára engedett egy radioaktív jódból álló felhőt annak tesztelésére, mennyire lehet követni a légkörben a radioaktív felhők nyomát.”

Dyllwin Williams brit patológus professzor, az *Európai Atomenergia-közösség* és a *Pajzsmirigy-patológia Egészségügyi Világszervezete* szakértője így nyilatkozott a BBC-nek: „Bizonyítékok vannak arra, hogy az USA nagy területeit terhelték meg alacsony sugárzásszintű radioaktív jóddal. A kormány természetesen nagyon aggódik, és nem szeretne abba a helyzetbe kerülni, hogy be kelljen ismernie, esetleg ő okozott pajzsmirigyrákos megbetegedéseket, és ezért kártérítést kelljen fizetnie. Feltételezem, hogy az amerikai kormánznak mélységes vágya, hogy ne lehessen bizonyítani: a pajzsmirigyrákos oka a radioaktív jód.”

Ma sok érintett akkora kártérítést követel az amerikai adminisztrációtól, hogy az akár milliárdokra is rúghat. E követeléseket mindaddig azzal az indoklással utasították el, hogy még hiányzik annak tudományos bizonyítéka, hogy a radioaktív jód az oka a pajzsmirigyrák megszorodásának. Az érintettek erre azt felelték: a pajzsmirigyrák Csernobil utáni drámai megemelkedése végérvényes bizonyítéka annak, hogy oksági összefüggés áll fenn a radioaktív jód kibocsátásával. Az amerikai kormányzat szakemberei – mégpedig éppen annak az intézetnek a szakemberei, amelyikkel Fehér-Oroszország együttműködik a *BelAm-Project*-ben! – ezt is vitatták, és kijelentették, előbb pontos, hosszú távú vizsgálatokat kellene folytatni a Független Államok Közösségében, s csak azután lehetne biztos kijelentéseket tenni. De az amerikai áldozatok közül ki fog még élni a tanulmány befejezése után, 30 év múlva, hogy küzdjön a jogaiért? Ebben a hát-

térben szemlélve a dolgot, világos: az USA-nak a lehető legnagyobb érdeke fűződik ahhoz, hogy abszolút módon ellenőrizhesse a pajzsmirigyrák Csernobil utáni növekedésével kapcsolatos kutatásokat, adatokat és információkat.

Az alábbi kutatási tervet is ebbe az irányba mutat: Az USA, Japán és az *Európai Atomenergia-közösség* – egyfajta atomszövetségként – sürgette Fehér-Oroszország (valamint Ukrajna és Oroszország) egészségügyi minisztériumát, hogy hozzon létre a Csernobil utáni pajzsmirigyrákokkal kapcsolatos szövetmintá- és adatbankot. Szavazati többsége révén mindig a nyugati oldal dönti el, hogy a világ mely kutatócsoportjai vehetnek részt az operációs szövetek vizsgálatában, annak érdekében, hogy „elkerüljék az egy másit keresztező publikációkat, és sikeres végkövetkeztetésre juthassanak”, amint a tervet leírásában áll.

E tervet keretében nem csupán a Csernobil utáni pajzsmirigyrákos és a radioaktív jód kapcsolatát akarják vizsgálni, hanem a megbetegedettek örökletes tényezőivel és a rákot elősegítő környezeti megterhelésekkel összefüggő vonatkozásokat is. A végén talán kiderül majd, hogy a fehér-oroszok különleges génjei vagy szennyezett környezetük felelős a pajzsmirigyrák drasztikus elszaporodásáért, nem pedig a Csernobilból kiszabadult radioaktív jód. A szóban forgó atomszövetség megint csupán a kutatási adatok iránt érdeklődik, miközben a páciensekre és Fehér-Oroszországra marad, hogy maguk gondoskodjanak maguknak terápiáról. Ki csodálkozik még ezek után azon, hogy e projekt központi adatbankja Angliában található?

Mindeközben súlyos jogi probléma áll fenn: Az USA-ban és az európai államokban az orvosi etika alaptételeinek értelmében megengedhetetlen a páciensek betegségének kutatása, ha nincs eleve biztosítva teljes körű kezelésük. Miért kellene ennek másképpen lennie, ha az Egyesült Államok Fehér-Oroszországban végzi el vizsgálatait?

Sebastian Pflugbeil

A szerző fizikából doktorált, a Német Sugárvédelmi Társaság elnöke. Csernobilba tett kutatóutakkal és az ezekről írt számos közleményével szerzett nevet magának. Az NDK első szabadon választott népi kamarájának környezetvédelmi minisztereként gondoskodott arról, hogy az egykori NDK atomerőműveit leállítsák.

Forrás: Publik-Forum, 2003/8